

bst bortflagad, men spår finnas även av övre hst. 70 **a** är något svagt. I 71 **p** är mellersta delen av hst borta. Av bst finnes endast mellersta delen bevarad.

Peringskiöld: 3 **u**. — Dybeck: 3 **u**. — Brate: 3 **y**.

Om namnet *Frøystein* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 75, om *Fasti* ibid. s. 100, om *Viniutr* ibid. s. 108 och Sö 290, om *Gunn diarfr* ibid. s. 99.

Ristningen är utförd av en skicklig och yrkesvan ristare, sannolikt Fot och i varje fall en man, som har stått honom nära och lärt av honom. Med avseende på ornamentiken jfr sådana ristningar som U 472 och 481.

Anmärkningsvärt är, att de många namnen upprädas utan något förbindande 'och'. Det är icke litet utrymme, som ristaren genom denna praktiska åtgärd har sparat.

511. Mälsta, Högsäter, Kårsta sn.

Pl. 105.

Litteratur: Handlingar i ATA 1926; Nya Dagligt Allehanda ¹⁴/₆ 1926; Stockholms Tidningen ¹⁵/₆ 1926; Fornvännen 1926, s. 347.

Äldre avbildning: I. Schnell foto 1926 (ATA).

Runstenen blev funnen sommaren 1926 vid stenbrytning för en vägtrumma i en backslutning omkring 200 m. NNÖ om Ekskogens järnvägsstation. Fyndplatsen ligger på mark som tillhör Högsäter och är avsöndrad från Mälsta.

Stenen låg framstupa med den runristade sidan nedåt. Vid fotändan fanns ännu den grund av stenar kvar, i vilken stenen en gång har stått. Det är sålunda intet tvivel om att stenen ursprungligen har varit rest på den plats, där den blev anträffad. Den har varit vänd mot Ö, mot den öppna mark, där nu järnvägen går fram. På andra sidan denna sänka höjer sig åter marken, och där ligger i slutningen ett vidsträckt gravfält, som sannolikt hört till Mälsta by, med runstenen U 510. Från den plats, där runstenen stod, hade man under vikingatiden säkerligen god utsikt över byns gården och gravfält ända bort mot dess gårdar och hus.

Svartvit, kornig granit, med jämnt vittrad, blågrå yta. Höjd 1,64 m., bredd 1,33 m. Ristningens höjd 1,37 m., bredd 1,17 m. Ytan är mycket slät. Stenen är skadad upptill i v. hörnet. F. ö. är ristningen utmärkt väl bevarad och tydlig. Den står ljus mot den mörkare ytan. Den verkar mycket färsk och har icke fått den ålderns patina, som runstenarna i allmänhet ha. Detta tyder på att stenen mycket länge har legat kullfallen, med den ristade ytan skyddad mot luftens och nederbördens inverkan. Ristningen är utförd med breda linjer, ojämna i bottnen; mejselhuggen äro tydligt synliga och kännbara.

Inskrift:

+ uitiar⁵ + uk¹⁰ + tan¹⁵ + uk²⁰ · fastar²⁵ · uk³⁰ · halftan³⁵ + lata⁴⁰ + reisa⁴⁵ - stein⁵⁰ - aftr⁵⁵ + faður⁵⁵ sn⁵⁵ + fasta⁵⁵ ·

Vidiarfr[r] ok Dan ok Fastarr ok Halvdan lata reisa stein æftir faður sinn Fasta.

»Vidjärv och Dan och Fastar och Halvdan låta resa stenen efter sin fader Faste.»

Till läsningen: I inskriftens alla **f**-runor går nedre bst icke upp till ramlinjen. Övre delen av 34 **r** är förstörd. Även följande runa är skadad; huruvida den har varit **a** eller **e**, kan ej med säkerhet avgöras. Ett litet streck skär snett över hst på mitten, men det är kortare än i inskriftens **a**-runor. Sannolikt avses **e**. 41 **e** är tydligt.

Förleden i 1—7 **uitiarf** kan givetvis vara *Vi*- eller *Vig*-. Om namnen *Vidiarfr* och *Vigdiarfr* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 99. Om namnen *Fastarr* och *Fasti* ibid. s. 99, 100; om *Dan* och *Halvdan* se U 114 och E. Wessén, *De nordiska folkstammarna i Beowulf* (1927), s. 46.

Stenen har rests över Faste av hans fyra söner. I inskriften på den andra runstenen vid Mälsta, U 510, omtalas även en man Faste, som jämte fem bröder ha rest denna stenen över sin fader. Det förefaller mycket sannolikt, att namnet Faste här avser samme man. Vi lära då genom de båda inskrifterna känna en släkt i Mälsta med följande medlemmar:

Torsten					
Frösten	Torbjörn	Faste	Vinjut	Ulv	Gunndjärv
Vidjärv	Dan	Fastar	Halvdan		

På släktsamband tyder namnet Vidjärv. Fastes äldste son synes ha fått detta namn genom variation efter sina farbröder Vinjut och Gunndjärv.

Om detta är riktigt, måste runstenen U 510 vara äldre än U 511, och mellan de båda inskrifterna ligger rimligtvis en tid av 20—30 år. U 510 är ristad av Fot eller en man som har stått honom nära. U 511 är utan tvivel ristad av Visäte, tydligen i en stil som direkt imiterar Fot. Det förefaller nästan, som om Fastes söner ha beställt en minnesvård över sin fader, som skulle likna farfaderns så mycket som möjligt. Runorna och inskriftens formulering ha de för Visäte säregna dragen: **f**-runan, **uitlarf** utan nominativ-**r** (jfr U 503 **ernfast**), **ei** i **reisa**, **stein**, utelämnande av runor i **afta** och **sn**, presensformeln **lata + reisa - stein**, ordföljden **afta + fapur sn + fasta**.

Sjuhundra härad.

Socknar: Fasterna, Rimbo, Rö och Skederid.

Häradet består till övervägande del av vidsträckta skogsmarker, som under vikingatiden och medeltiden ha varit svagt bebyggda. Huvudbygden låg då som nu i den dalgång kring Norrtäljeån, som genomlöper häradet på mitten i väst-östlig riktning med en rad av sjöar, som i äldre tid ha haft större utbredning än nu. Här går alltjämt häradets gamla huvudväg, från Tjärnan i Fasterna sn över Rimbo till Finnsta i Skederids sn, en del av Uppsala—Norrtäljevägen. Alla häradets runfynd, med undantag av ett (U 518), äro belägna i denna dalgång, från Tjärnan i V (U 512) över Rimbo kyrka (U 513—516) till Salmunge (U 519, 520) och Skederids kyrka (U 517) i Ö. Kulturgeografiskt sett har den smala dalgången utgjort de inre delarna av en bygd, som österut i Lyhundra hd vidgar sig till ett bredare jordbruksområde och har sin naturliga medelpunkt vid Husby-Lyhundra kyrka, varifrån en utmärkt vattenväg ledde till hamnplatser vid Norrtäljeviken. Även runfynden böra otvivelaktigt ses i detta sammanhang. I södra delen av häradet löper en parallell dalgång med små sjöar förbundna genom vattendrag österut till Länna-sjön, som har sitt avlopp genom Penningbyån till Furusundsfjärden. Långt inne i denna dalgång står den ståtliga runstenen vid V. Ledinge (U 518), längre ut runstenarna i Länna sn (U 524, 525).

De kända runinskrifterna i häradet äro endast 9, vilket är ett mycket litet antal i jämförelse med häradena i V och S. Vi ha nu avgjort kommit utanför Upplands runstensrikaste område, som utgjordes av Attundalands södra del.

Av dessa 9 runfynd äro emellertid 2 numera förkomna och endast kända genom äldre uppgifter: U 516 och U 520. Det återstår alltså numera inom häradet 7 inskrifter.

Flertalet av dessa, eller 5, äro i sin helhet väl bevarade runstenar: U 513—515, 518 och 519. De övriga (U 512 och 517) äro endast fragment, vilket också är fallet med de båda förkomna (U 516 och 520).

Fyra av häradets inskrifter voro kända redan för Johannes Bureus, alla upptecknade av honom själv: U 513, 514, 516 och 519. Av dessa finnes fragmentet U 516 sedermera icke omtalat, och runstenen i Rimbo kyrkas vapenhus (U 514) har icke varit åtkomlig under antikvariernas resor på 1680-talet. I *Bautil* finnas därför endast två träsnitt av runstenar från Sjuhundra hd: U 513 och U 519 (= B 243 och 244). Två andra bilder (B 241 och 242) äro visserligen förda hit, men det beror på rent misstag.

I Liljegrens *Runurkunder* (1833) upptagas endast 3 inskrifter från Sjuhundra härad: U 513, 514 och 519 (= L 601—603). Icke mindre än 5 nya inskrifter blevo kända genom Dybeck: U 512, 515, 517, 518 och 520. Under de senaste 75 åren har, märkligt nog, ingen ny inskrift kommit i dagen inom häradet.